

5. Max Müller, F. A History of Ancient Sanskrit Literature / F. Max Müller. – London: Williams & Norgate, 1859. – 607 p.

6. Misra, S. S. The Date of the Rigveda and the Aryan Migration / S. S. Misra. – Pune, 1999. – 84 p.

7. Witzel, M. Westward ho! The Incredible Wanderlust of the Rigvedic Tribes Exposed by S. Talageri / M. Witzel // Electronic Journal of Vedic Studies a review of: S. Talageri, The Rigveda. The Rigveda. A historical Analysis. – 2001. – № 7–2. – Mode of access: <http://www.people.fas.harvard.edu/~witzel/EJVS-7-3.pdf>. – Date of access: 19.03.2020.

8. Lal, B. B. The indo-aryan hypothesis vis-a-vis Indian archeology / B. B. Lal // Journal of Central Asia. – 1978. – Vol.1, №1. – P. 22–41.

9. Lal, B. B. The Earliest civilization of South Asia: rise, maturity and decline / B. B. Lal. – Michigan, 1997. – 308 p.

10. Kak, S. The astronomical code of the Rigveda / S. Kak. – New Deli, 2000. – 203 p.

11. Sen, S. N. A Concise History of Science in India / S. N. Sen, B. V. Subbrayappa. – New Deli, 1971. – 689 p.

12. Sharma, R. S. Advent of the Aryans in India / R. S. Sharma. – New Deli, 1999. – 111 p.

(Дата подачі: 22.02.2021 г.)

A. A. Дзенісевіч

Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы, Мінск

A. Denisevich

National Institute for Higher Education, Minsk

УДК 378.147:372.893(410+476)

АСАБЛІВАСЦІ ПАДРЫХОТЭЎКІ МАГІСТРАЎ-ГІСТОРЫКАЎ У БРЫТАНСКІХ І БЕЛАРУСКІХ УНІВЕРСІТЭТАХ ВА ЎМОВАХ БАЛОНСКАГА ПРАЦЭСУ

THE FEATURES OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE MASTERS IN THE FIELD OF HISTORY AT THE BRITISH AND BELARUSIAN UNIVERSITIES UNDER THE CONDITIONS OF BOLOGNA PROCESS

Аўтар прааналізаваў структуру брытанскіх і беларускіх магістарскіх гістарычных праграм, апісаў формы арганізацыі адукацыйнага працэсу, метады ацэнкі ведаў магістрантаў.

Ключавыя словы: Вялікабрытанія; Рэспубліка Беларусь; магістратура; вышэйшая гістарычная адукацыя; універсітэт.

The author analyzed the structure of the British and Belarusian master's historical programs, described the forms of organization of the educational process, methods of assessment of master's degree student's knowledge.

Keywords: Great Britain; Republic of Belarus; magistracy; higher historical education; university.

Пасля далучэння Рэспублікі Беларусь да Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ў 2015 г. для беларускай вышэйшай школы стала актуальна тэма даследавання замежнага вопыту падрыхтоўкі кадраў ва ўмовах Балонскай сістэмы. На гэтым фоне карысным з'яўляецца зварот да вопыту краін, якія сталі стваральнікамі Балонскай сістэмы, а сярод іх – Вялікабрытаніі, адукацыйная сістэма якой стала мадэллю для стварэння Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Вывучэнне брытанскага вопыту падрыхтоўкі магістраў-гісторыкаў дазваляе глыбей зразумець Балонскі працэс, а таксама сфарміраваць комплекснае ўяўленне аб асаблівасцях функцыянавання брытанскай і беларускай магістратуры.

На сучасным этапе ў Вялікабрытаніі прафесійную падрыхтоўку магістраў у галіне гісторыі забяспечваюць 88 універсітэтаў, у тым ліку 71 англійскі ўніверсітэт, 9 шатландскіх універсітэтаў, 6 валійскіх універсітэтаў, 2 паўночнаірландскія ўніверсітэты. Ступень магістра, якая прысвойваецца выпускнікам англійскіх і паўночнаірландскіх універсітэтаў, адпавядае 7 узроўню Рэгуляванай рамкі кваліфікацый (RQF) і 7 узроўню Еўрапейскай рамкі кваліфікацый (EQF) [9, р. 5]. Валійская магістарская ступень адпавядае 7 узроўню Валійскай рамкі крэдытаў і кваліфікацый (CQFW) і 7 узроўню EQF [8, р. 18; 9, р. 5]. Магістарская ступень, якая прысуджаецца ў шатландскіх універсітэтах, адпавядае 11 узроўню Шатландскай рамкі крэдытаў і кваліфікацый (SCQF) і 7 узроўню EQF [9, р. 5; 19]. Важна падкрэсліць, што згодна з законам «Аб выкладанні і вышэйшай адукацыі» (1998) у Вялікабрытаніі падрыхтоўка магістраў, у тым ліку ў галіне гісторыі, забяспечваецца на платнай аснове [18].

Ва ўніверсітэтах Вялікабрытаніі падрыхтоўка магістраў-гісторыкаў арганізавана як па навучальных («taught programmes»), так і па даследчых праграмах («research programmes»). Тэрмін падрыхтоўкі магістра па навучальнай праграме складае 1–2 гады на дзённым аддзяленні і 2–4 гады на завочным. У Шатландыі навучальная праграма мае свае асаблівасці. Так, ва ўніверсітэце Абердзіна навучальная праграма па спецыяльнасці «Шатландская спадчына (дыстанцыйнае навучанне)» на завочным аддзяленні разлічана на 3 гады, а ва ўніверсітэце Паўночна-Шатландскага нагор'я і востраваў тэрмін падрыхтоўкі магістра-гісторыка на завочным аддзяленні для ўсіх гістарычных спецыяльнасцей складае ад 2 да 6 гадоў. У шатландскіх універсітэтах атрымала шырокае распаўсюджванне дыстанцыйная форма навучання. Так, ва ўніверсітэтах Абердзіна, Дандзі, Стратклайда, Эдзінбурга, Паўночна-Шатландскага нагор'я і астраваў магістранты вочнага і завочнага аддзяленняў могуць атрымаць гістарычную адукацыю ў дыстанцыйнай форме [13; 15].

У Англіі большасць універсітэтаў дазваляе атрымаць выпускнікам навучальнай праграмы ступені «магістр мастацтваў» («Master of Arts») або «магістр даследавання» («Master of Research»). Універсітэты Оксфар-

да і Кембрыджа прысвойваюць выпускнікам такой праграмы ступень «магістр даследаванняў» («Master of Studies»), універсітэты Кінгстана і Манчэстэра – ступень «магістр навук» («Master of Science»), універсітэт Ньюкасла – «магістр пісем» («Master of Letters»), універсітэты Рэдзінга і Шэффілд Халлам – «магістр мастацтваў (даследаванне)» («Master of Arts (by Research)»). У Шатландыі выпускнікам навучальнай праграмы прысвойваюць ступені «магістр пісем» («Master of Letters») або «магістр навук» («Master of Science»). Выключэннем з’яўляецца толькі спецыяльнасць «Гістарычнае даследаванне» ва ўніверсітэце Стэрлінга, якая дазваляе атрымаць выпускніку ступень «магістр даследавання» («Master of Research»). Ва Уэльсе ўсе ўніверсітэты прысвойваюць выпускнікам навучальнай праграмы ступень «магістр мастацтваў», а ва ўніверсітэце Уэльса Святой Тройцы і Святога Давіда таксама можна атрымаць ступень «магістр даследавання». У Паўночнай Ірландыі ўніверсітэты прысвойваюць выпускнікам навучальнай праграмы ступень «магістр мастацтваў».

Навучальная праграма падрыхтоўкі магістра-гісторыка складаецца з абавязковых вучэбных модуляў і модуляў па выбару магістранта. Модуль уяўляе сабой самастойны вучэбны курс, які вывучаецца магістрантам на працягу 1 семестра або цэлага вучэбнага года. Вучэбныя модулі прысвечаны не толькі гісторыі, але і гістарыяграфіі і метадам гістарычнага даследавання. У Вялікабрытаніі пераход магістранта з аднаго курса на другі і прысуджэнне магістарскай ступені ў галіне гісторыі вызначаецца па агульнай колькасці заліковых адзінак (крэдытаў), залічаных магістранту ў працэсе навучання. Крэдыты налічаюцца магістранту за вучэбныя модулі, практыку і дысертацыю. У Вялікабрытаніі 1 заліковая адзінка – гэта 10 аўдыторных гадзін. Працаёмкасць навучальнай праграмы ў Вялікабрытаніі складае 180 крэдытаў (= 90 ECTS). За адзін вучэбны модуль брытанскаму магістранту налічваецца 15–40 крэдытаў (= 7,5–20 ECTS). Як правіла, большасць навучальных праграм прадугледжвае вывучэнне магістрантам 5–6 тэарэтычных модуляў (120 крэдытаў) і напісанне дысертацыі ў аб’ёме 10 000–20 000 слоў (60 крэдытаў). Некаторыя навучальныя праграмы ў Англіі, Уэльсе і Шатландыі надаюць асноўную ўвагу падрыхтоўцы і напісанню магістрантам дысертацыі. У такіх праграмах уключана вывучэнне толькі 1–3 тэарэтычных курсаў, а за магістарскую дысертацыю налічваецца ад 75 да 140 крэдытаў (= 32,5–70 ECTS). Такія праграмы рэалізуюцца гістарычнымі дэпартаментамі ўніверсітэтаў Чэстара, Святой Тройцы і Святога Давіда, Абердзіна, Стэрлінга [11].

Важна падкрэсліць, што ў Вялікабрытаніі не існуе абавязковых адукацыйных стандартаў па гісторыі для вышэйшай адукацыі. Універсітэты маюць вялікую акадэмічную свабоду, што дазваляе ім самім вызначаць колькасць абавязковых вучэбных модуляў і модуляў па выбару для кожнай гістарычнай магістарскай праграмы, паслядоўнасць вывучэння

магістрантамі вучэбных модуляў, формы арганізацыі адукацыйнага працэсу на гістарычных факультэтах і дэпартаментах, формы кантролю ведаў магістрантаў.

Кожная навучальная праграма ўключае 1–3 абавязковых модуля, прысвечаных гістарыяграфіі, крыніцам і метадам гістарычнага даследавання. Такія модулі накіраваны на развіццё ў магістранта навыкаў гістарычнага даследавання і рыхтуюць яго да напісання магістарскай дысертацыі. Напрыклад, ва ўніверсітэце Абердзіна магістранты вывучаюць модуль «Даследчая падрыхтоўка ў гістарычных даследаваннях», ва ўніверсітэце Глазга абавязковым з'яўляецца модуль «Навукова-даследчыя рэсурсы і навыкі для гісторыкаў», ва ўніверсітэце Эскса – «Метады даследавання ў гісторыі», ва ўніверсітэце Аберыстуіта – «Метады даследавання і прафесійныя навыкі ў гісторыі» [16; 12].

Навучальная праграма ў Вялікабрытаніі прадугледжвае наведванне магістрантам лекцый, семінараў, персанальных заняткаў з цыютарам (або навуковым кіраўніком). Формы кантролю ведаў – эсэ (3500–5000 слоў), прэзентацыі, курсавая праца (2500–5000 слоў).

Навучальныя магістарскія праграмы дазваляюць атрымаць магістарскую ступень у самых розных галінах гістарычнай навукі. Ва ўніверсітэтах Лідса, Ліверпуля, Эксэтэра, Суонсі, Кардыфа, Рэдзінга, Кіла арганізавана падрыхтоўка магістраў у галіне старажытнай гісторыі. Ва ўніверсітэтах Оксфарда, Кента, Шэффілда, Сасэкса, Усходняй Англіі забяспечваецца падрыхтоўка магістраў па гісторыі ЗША, ва ўніверсітэце Саутгемптана – па яўрэйскай гісторыі, ва ўніверсітэце Цэнтральнага Ланкашыра – па гісторыі Паўночнай Карэі, ва ўніверсітэце Портсмута – па гісторыі ваенна-марскога флота Вялікабрытаніі, у Лонданскім ўніверсітэце – па гісторыі Іспаніі, Партугаліі, Лацінскай Амерыкі.

Даследчая магістарская праграма арыентавана на асоб, якія мэтанакіравана вырашылі стаць вучонымі. У Англіі, Уэльсе і Паўночнай Ірландыі тэрмін вочнай падрыхтоўкі магістра складае 1–3 гады, завочнай – 2–5 гадоў. У Шатландыі вочная форма навучання разлічана на 1–2 гады, завочная – на 2–3 гады. У адрозненне ад навучальнай праграмы, даследчая не прадугледжвае вывучэння магістрантам вучэбных модуляў, наведвання лекцый і семінараў. На працягу ўсяго тэрміна навучання магістрант выконвае дысертацыю пад кіраўніцтвам двух навуковых кіраўнікоў. Аб'ём дысертацыі для магістрантаў-даследчыкаў у 2–3 большы, чым для магістрантаў навучальнай праграмы. У Англіі аб'ём магістарскага даследавання складае ад 15 000 да 60 000 слоў, ва Уэльсе – 25 000–65 000 слоў, у Паўночнай Ірландыі – 50 000–60 000 слоў, у Шатландыі – ад 30 000 да 70 000 слоў [14; 17, р. 16; 20]. Англіійскія ўніверсітэты прысвойваюць выпускнікам даследчай праграмы ступені «магістр філасофіі» («Master of Philosophy»), «магістр мастацтваў (даследаванне)» («Master of Arts (by Research)»)

і «магістр даследавання» («Master of Research»). Валійскія ўніверсітэты прысуджаюць ступені «магістр філасофіі» і «магістр мастацтваў (даследаванне)», паўночнаірландскія ўніверсітэты – ступень «магістр філасофіі». Шатландскія ўніверсітэты прысуджаюць выпускнікам ступені «магістр даследаванняў (даследаванне)» («Master of Studies (Research)»), «магістр пісем (даследаванне)» («Master of Letters (Research)»), «магістр даследавання» («Master of Research»), «магістр філасофіі», «магістр навук (даследаванне)» («Master of Science (by Research)»).

Самай прэстыжнай магістарскай ступенню ў Вялікабрытаніі з’яўляецца ступень «магістра філасофіі». Для атрымання гэтай ступені магістранты павінны абараніць дысертацыю перад спецыяльнай камісіяй на «вусным экзамене» («viva voce»). Выпускнікі брытанскай магістратуры могуць працягнуць навучэнне ў дактарантуры.

Праграма падрыхтоўкі магістра-гісторыка ва ўніверсітэтах Рэспублікі Беларусь адрозніваецца ад брытанскай праграмы. Беларускія ўніверсітэты забяспечваюць падрыхтоўку магістраў у галіне гісторыі ў вочнай (дзённая і вячэрняя) і завочнай формах. Тэрмін падрыхтоўкі на дзённым аддзяленні складае 1 год, на вячэрнім – 1,5 гады. Завочная форма навучання – 1,5 гады. Для магістрантаў спецыяльнасці 1-21 80 15 «Гісторыя» (Прафілізацыя: «Гісторыя беларускай дыяспары») тэрмін навучання на дзённым аддзяленні складае 2 гады [7]. Беларускія ўніверсітэты, у адрозненне ад брытанскіх, забяспечваюць атрыманне магістарскай гістарычнай адукацыі не толькі на платнай аснове, але і на бюджэтнай. Беларускія магістранты, якія навучаюцца на бюджэце, атрымоўваюць стыпендыю.

У 2020 г. падрыхтоўка магістраў у галіне гісторыі была арганізавана ў 8 беларускіх ўніверсітэтах: Беларускім дзяржаўным ўніверсітэце, Беларускім дзяржаўным педагагічным ўніверсітэце імя М. Танка, Брэсцкім дзяржаўным ўніверсітэце імя А. С. Пушкіна, Віцебскім дзяржаўным ўніверсітэце імя П. М. Машэрава, Гомельскім дзяржаўным ўніверсітэце імя Францыска Скарыны, Гродзенскім дзяржаўным ўніверсітэце імя Янкі Купалы, Магілёўскім дзяржаўным ўніверсітэце імя А. А. Куляшова, Полацкім дзяржаўным ўніверсітэце. Названія ўніверсітэты ў 2020 г. забяспечвалі падрыхтоўку магістраў па спецыяльнасці 1-21 80 15 «Гісторыя», якая мела тры прафілізацыі: «Усеагульная гісторыя», «Айчынная гісторыя», «Гісторыя беларускай дыяспары» [1, 2, 6, 7]. Выпускнікам гэтай спецыяльнасці прысвойваецца ступень «магістр». Беларуская ступень магістра адпавядае 7 узроўню Нацыянальнай рамкі кваліфікацый вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь і 7 узроўню EQF [4].

Асноўнымі нарматыўнымі дакументамі, якімі рэгламентуецца працэс падрыхтоўкі магістра ў галіне гісторыі ў Рэспубліцы Беларусь, з’яўляюцца: адукацыйны стандарт вышэйшай адукацыі другой ступені, тыпавы вучэбны план па спецыяльнасці, вучэбная праграма ўстанова вышэйшай

адукцыі, вучэбны план па спецыяльнасці. Адукацыйны стандарт вышэйшай адукацыі другой ступені, тыпавы вучэбны план па спецыяльнасці зацвярджаюцца Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь. Патрабаванні, выкладзеныя ў гэтых дакументах, з'яўляюцца абавязковымі для выканання ўсімі беларускімі ўстановамі вышэйшай адукацыі, якія забяспечваюць падрыхтоўку магістраў-гісторыкаў. У адукацыйным стандарце даецца агульная характарыстыка прафесійнай дзейнасці магістра-гісторыка, прапісаны кампетэнцыі, якімі павінен валодаць магістрант, патрабаванні да распрацоўкі індывідуальнага плана работы магістранта, патрабаванні да зместу навукова-даследчай работы магістранта, патрабаванні да арганізацыі адукацыйнага працэсу, патрабаванні да выніковай атэстацыі і напісання магістарскай дысертацыі [1]. У тыпавым плане прадстаўлены спіс вучэбных модуляў, які павінен вывучыць магістрант, а таксама прапісаны кампетэнцыі, якія фарміруюцца ў магістранта па кожнаму вучэбнаму модулю [6]. Вучэбны план па спецыяльнасці і вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне (або практыцы) распрацоўваюцца супрацоўнікамі толькі адной установы вышэйшай адукацыі і дзейнічаюць толькі ў межах гэтай адукацыйнай установы. Вучэбны план і вучэбная праграма распрацоўваюцца згодна з патрабаваннямі адукацыйнага стандарта і тыпавога плана [2].

Праграма падрыхтоўкі магістра ўключае ў сябе як абавязковыя вучэбныя дысцыпліны (модулі), так і дысцыпліны па выбару магістранта. Праграма складаецца з вучэбных дысцыплін дзяржаўнага кампанента і дысцыплін кампанента ўстановы вышэйшай адукацыі (30 % з якіх – курсы па выбару). У перыяд навучання ў беларускай магістратуры магістрант павінен валодаць ведамі па вучэбных дысцыплінах, прайсці вучэбныя практыкі, напісаць і абараніць магістарскую дысертацыю. Заняткі ў магістратуры арганізаваны ў форме лекцый і семінараў. Экзамены і залікі з'яўляюцца асноўнымі формамі кантролю ведаў.

Абавязковымі для вывучэння ў магістратуры з'яўляюцца модулі дзяржаўнага кампанента «Метадалогія гісторыі» і «Навукова-даследчая работа». Першы модуль накіраваны на развіццё ў магістранта навыкаў гістарычнага даследавання. Другі модуль прадугледжвае падрыхтоўку і напісанне магістарскай дысертацыі. Гэты модуль фарміруе ў магістрантаў навыкі абагульнення і крытычнага аналізу вынікаў, атрыманых айчыннымі і замежнымі навукоўцамі, выяўлення і фармулявання актуальных навуковых праблем і мэт даследавання, абгрунтавання актульнасці, тэарэтычнай і практычнай значнасці тэмы навуковага даследавання, распрацоўкі плана і праграмы даследавання, самастойнага правядзення бібліяграфічнай работы з прыцягненнем сучасных інфармацыйных тэхналогій. Змест навукова-даследчай работы магістранта вызначаецца навуковым кіраўніком у адпаведнасці з прафілізацыяй адукацыйнай праграмы магістратуры, тэматыкай яго навуковага даследавання і замацоўваецца ў індывідуальным

плане работы магiстранта. Навукова-даследчая работа прадугледжвае ўдзел магiстранта ў навуковых семiнарах i канферэнцыях, круглых сталах [1, с. 7].

Магiстарская праграма па спецыяльнасцi 1-21 80 15 «Гiсторыя» (Прафiлізацыя: «Усеагульная гiсторыя») прадугледжвае вывучэнне магiстрантам вучэбных курсаў, прысвечаных гiсторыi краiн Заходняй Еўропы, Расii, Украiны, ЗША, краiн Азii i Афрыкi [2]. Магiстарская праграма па спецыяльнасцi 1-21 80 15 «Гiсторыя» (Прафiлізацыя: «Айчынная гiсторыя») прадугледжвае вывучэнне розных аспектаў гiсторыi Беларусi: палiтычная гiсторыя Беларусi, канфесiйная i этнакультурная гiсторыя Беларусi, гiстарычная дэмаграфiя Беларусi, Беларусь ў сiстэме мiжнародных адносiн, рэформы i рэвалюцыi ў гiсторыi Беларусi, навуковыя школы i даследчыя цэнтры па гiсторыi ВКЛ, беларуская ўрбанiстыка [6].

З 2019 г. гiстарычным факультэтам БДУ сумесна з гiстарычным факультэтам МДУ iмя М. В. Ламаносава (г. Масква, Расiя) ажыццяўляецца падрыхтоўка магiстраў па спецыяльнасцi 1-21 80 15 «Гiсторыя» (Прафiлізацыя: «Гiсторыя беларускай дыяспары») [3; 7]. Праграма прадугледжвае вывучэнне курсаў па гiсторыi Беларусi i Расii: народы i культуры Саюзнай дзяржавы i свету, беларуская дыяспара ў Расii i свеце, этнапалiталогiя, традыцыйная культура этнiчных супольнасцей Беларусi, гiсторыя прадпрымальнiцтва ў Беларусi i iнш. Выпускнiку праграмы выдаюцца дыпламы двух вышэйшых навучальных устаноў [7].

Важным кампанентам падрыхтоўкi магiстра з'яўляецца практыка. У праграму ўключаны навукова-даследчая i навукова-педагагiчная практыка працягласцю два тыднi кожная. Практыкi накіраваны на замацаванне ў магiстранта ведаў i ўменняў, атрыманых ў працэсе тэарэтычнага навучання ў магiстратуры, авалодання навыкамі даследавання актуальных навуковых i прыкладных праблем, прымянення iнавацыйных тэхналогiй, вырашэння сацыяльна-прафесiйных задач.

У кожную магiстарскую праграму ўключаны дысцыплiны па выбару магiстранта: «Фiласофiя i метадалогiя навукi», «Замежная мова», «Асновы iнфармацыйных тэхналогiй».

Беларускiм магiстрантам, як i брытанскiм, налiчваюцца залiковыя адзiнкі за вывучэнне дысцыплiн, практыкi, напiсанне магiстарскай дысертацыi. Выкарыстанне залiковых адзiнак у беларускай сiстэме вышэйшай адукацыi пачалося ў 2008 г. На сённяшнi дзень беларускiя ўнiверсiтэты кіруюцца Iнструкцыяй па разлiку працаёмкасцi адукацыйных праграм вышэйшай асветы з выкарыстаннем сiстэмы залiковых адзiнак, уведзенай загадам Мiнiстэрства адукацыi Рэспублiкi Беларусь 16.04.2015 [5]. Адна залiковая адзiнка складае 36–40 аўдыторных гадзiн. Працаёмкасць аднагадовай магiстарскай праграмы складае 60 крэдытаў ECTS. Працаёмкасць праграмы па спецыяльнасцi

1-21 80 15 «Гісторыя» (Прафілізацыя: «Гісторыя беларускай дыяспары») – 120 заліковых адзінак. За магістарскую дысертацыю налічваецца 12 заліковых адзінак.

Выпускнікі магістратуры ў Рэспубліцы Беларусь працуюць настаўнікамі гісторыі ў сярэдніх школах, выкладчыкамі гісторыі ва ўніверсітэтах, палітолагамі, журналістамі. Яны могуць працягнуць навучанне ў аспірантуры.

Такім чынам, сістэма падрыхтоўкі магістраў-гісторыкаў у Вялікабрытаніі і Рэспубліцы Беларусь мае як падабенствы, так і адрозненні. У Вялікабрытаніі, у адрозненне ад Рэспублікі Беларусь, не існуе абавязковых адукацыйных стандартаў для магістратуры. Брытанскія ўніверсітэты маюць вялікую акадэмічную свабоду, што дазваляе ім самім вызначаць патрабаванні да адукацыйнага працэсу для кожнай спецыяльнасці магістратуры. Беларускія і брытанскія праграмы падрыхтоўкі магістраў-гісторыкаў прадугледжваюць налічэнне магістрантам заліковых адзінак за вывучэнне дысцыплін, практыкі, напісанне магістарскай дысертацыі.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Адукацыйны стандарт вышэйшай адукацыі. Вышэйшая адукацыя. Другая ступень (магістратура). Спецыяльнасць 1-21 80 15 «Гісторыя»: АСВА 1-21 80 15–2019. – Увед. 26.06.2019. – Мінск: М-ва адукацыі Рэсп. Беларусь: РІВШ, 2019. – 11 с.

2. Вучэбны план па спецыяльнасці 1-21 80 15 «Гісторыя» (Прафілізацыя: «Усеагульная гісторыя») [Электронны рэсурс] // Гістарычны факультэт БДУ. – Рэжым доступу: https://hist.bsu.by/images/stories/files/plany/do/mag/2020/uch_VI.pdf. – Дата доступу: 02.02.2021.

3. Дыплом у квадраце. На гістфаке МДУ і БДУ ўпершыню адчыняецца сумесная праграма навучання студэнтаў [Электронны рэсурс] // Саюз Беларусь / Расія. – Рэжым доступу: <https://tg.ru/2019/06/19/na-istfake-mgu-i-bgu-vpervye-otkryvaetsia-sovmestnaia-programma-obucheniia-studentov.html>. – Дата доступу: 05.01.2021.

4. Нацыянальная рамка кваліфікацый вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь [Электронны рэсурс] // Рэспубліканскі партал праектаў адукацыйных стандартаў вышэйшай адукацыі. – Рэжым доступу: https://edustandart.by/media/k2/attachments/nd_natsionalnaya-ramka-kvalifikatsij-vysshego-obrazovaniya-rb_301219.pdf – Дата доступу: 18.02.2021.

5. Інструкцыя па разліку працаёмкасці адукацыйных праграм вышэйшай асветы з выкарыстаннем сістэмы заліковых адзінак (зацв. Міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь 06.04.2015.) [Электронны рэсурс] // Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы. Нарматыўныя дакументы. – Рэжым доступу: <http://www.nihe.bsu.by/index.php/ru/norm-doc>. – Дата доступу: 09.02.2018.

6. Тыпавы вучэбны план па спецыяльнасці 1-21 80 15 «Гісторыя» (Прафілізацыя: «Айчынная гісторыя») (зацв. Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь 21.03.2019.) [Электронны рэсурс] // Рэспубліканскі партал праектаў адукацыйных стандартаў вышэй-

шай адукацыі. – Рэжым доступу: https://www.edustandart.by/media/k2/attachments/pl_1-21-80-15_150419.pdf – Дата доступу: 02.02.2021.

7. Эксперыментальны вучэбны план па спецыяльнасці 1-21 80 15 «Гісторыя» (Прафілізацыя: «Гісторыя беларускай дыяспары») [Электронны рэсурс] // Электронная бібліятэка БДУ. – Рэжым доступу: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/234283/1/D21%8d-119.pdf>. – Дата доступу: 05.01.2021.

8. Credit and Qualification Framework for Wales / Welsh Government, January 2017. – 21 p.

9. Education United Kingdom. The British Education System Described and Compared with Dutch System / EP-Nuffic, 2nd edition, December 2010, version 3, January 2015. – 40 p.

10. History MA (by Research). Swansea University [Электронны рэсурс] // Swansea University. – Дата доступу: 19.03.2018.

11. History (MRes) [Электронны рэсурс] // University of Chester. – Рэжым доступу: <https://www1.chester.ac.uk/study/postgraduate/history-mres/201810?mode=389-8093> – Дата доступу: 04.06.2018.

12. History of Wales (MA). Aberystwyth University [Электронны рэсурс] // Aberystwyth University. – Дата доступу: 16.03.2018.

13. Master of Science in History (Online Distance Learning) [Электронны рэсурс] // University of Edinburgh. – Рэжым доступу: <http://www.ed.ac.uk/history-classics-archaeology/graduate-school/programmes/masters-degree-programmes/history/taught-msc-history-online>. – Дата доступу: 14.07.2017.

14. MPhil in History [Электронны рэсурс] // University of Oxford. – Рэжым доступу: https://www.ox.ac.uk/admissions/graduate/courses/mphil-history?ws_sl=1. – Дата доступу: 07.08.2018.

15. Research by Distance Learning [Электронны рэсурс] // University of Aberdeen. School of Divinity, History and Philosophy. – Рэжым доступу: <https://www.abdn.ac.uk/sdhp/courses/phd-distancelearning.php>. – Дата доступу: 17.07.2017.

16. Research Preparation in Historical Studies (2016–2017) [Электронны рэсурс] // University of Aberdeen. School of Divinity, History and Philosophy – Рэжым доступу: <https://www.abdn.ac.uk/registry/courses/postgraduate/2017/history/hi5594>. – Дата доступу: 28.06.2017.

17. Research Studies Handbook. Code of Practice for Research Study / Ulster University, April 2017. – 120 p.

18. Teaching and Higher Education Act 1998 [Электронны рэсурс] // Legislation Government UK. – Дата доступу: 23.09.2017.

19. The Scottish Credit and Qualifications Framework [Электронны рэсурс] // SCQF – Рэжым доступу: <http://www.sqf.org.uk/framework-diagram/Framework.htm>. – Дата доступу: 07.07.2017.

20. Thesis Format for MPhil and PhD, Queen's University Belfast [Электронны рэсурс] // Queen's University Belfast. – Рэжым доступу: <https://www.qub.ac.uk/directorates/sgc/records/Examinations/Postgraduate-Research/ThesisFormat/>. – Дата доступу: 19.05.2018.

(Дата падачы: 19.02.2021 г.)